

سید اشرفی
گروه رسانه

دیدگاه

حسین سلطان محمدی | منتقد

اجرامتناسب
با تحولات زمانه!

جهان در پیشرفت و تحول است و اقتضات زندگی انسانی، با تکیه بر اصول بنیادین، بیایی در حال دگرگونی صوری هستند، که متأثر از رخداد‌های فناورانه،

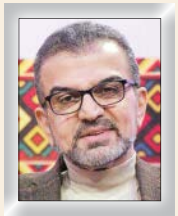
دیدگاه‌های جدید انسانی، پیشرفت نسلی و... است. در هر بخش از زندگی انسانی و آنچه در تعامل با ابزارهای فناورانه، به ویژه در حوزه رسانه‌ها شاهدیم، صحبت از عصرهای جدید در ارتباطات، صحبت از شناسایی روش‌های زیست در درون فضا‌های جدید، صحبت از تحولات به کار آمده در رسانه‌ها و امثال آن است. این تحولات، گریزناپذیر است و انسان با اندیشه خویش، باید بتواند خود را همراه، همگام و اصول‌مند، نشان دهد. در تلویزیون، تغییرات زیادی رخ داده‌است. روش‌های برنامه‌سازی یا تهیه محتوا برای بخش‌های گوناگون داستانی، خبری، گزارشی، ترکیبی و مانند آن، نیز نیازمند تحول هستند. امری که در هر دوره مدیریتی پی گرفته شده و بعد از بازخورد‌های مخاطبان، مورد تأیید یا نقد کارشناسان واقع شده‌است.

حوزه اجرا و انتخاب مجریان و عملکرد آنان، یکی از این ابعاد فعلیتی در حال تحول مستمر است. این روزها، متناسب با سیاست‌های کلی حاکم بر جامعه و همچنین بر رسانه ملی، مجریان در ابعاد مختلف، هم در شتاب و صراحت دیده می‌شوند و هم در نوعی محافظه‌کاری. صراحت در بیشتر برنامه‌های سیاست‌مآبانه و به تاسی از رویدادهای روز، دیده می‌شود و محافظه‌کاری، تا اندازه‌ای در برنامه‌های اجتماعی و مانند آن. مجریان عمدتاً جوان در کنار همکاران با سابقه، عرصه رنگارنگی از اجرا را نشان داده‌اند. شاید از مجریان پر سابقه بتوان به مجریان سنتی برنامه‌هایی چون «به خانه برمی‌گردیم»، اشاره کرد یا مجریان برنامه‌هایی چون «ثریا» و مانند آن در شبکه افق؛ و از مجریان جوان، به اخبارگوها، گزارشگران رویدادها، برنامه‌های گفت‌وگو محور مانند «بدون توقف»، «از سرگذشت» و... قابل اشاره است. در برنامه‌های مذهبی، افراد حرفه‌ای چون نجم‌الدین شریعتی تا جوان‌ترهایی چون حامد سلطانی، بروز و ظهور خوبی داشته‌اند، اگرچه سلطانی در توقفگاه اعجوبه‌ها، ماند. سلطانی «اعجوبه‌ها» را می‌توان با نوعی از مجریان بازیگر، همانند پژمان بازغی «کودک شو» یا مهران رجبی «خودمانی»، مقایسه کرد که توان مدیریت صحنه هر کدام، چگونه است. تحرک برنامه‌هایی چون خودمانی یا اعجوبه‌ها، بیشتر از کودک شو می‌نماید. همچنان که، مدیریت برنامه‌هایی چون دایره طلایی با اجرا در ستاره‌ساز، متفاوت است. مجریان گفت‌وگو محور برنامه‌های شبکه افق با مجریان برنامه‌هایی چون «زاویه» یا «شیوه» قابل مقایسه است. برنامه‌هایی که با اتکا به موضوع سنگین اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، نیازمند آرامش و تأمل هستند و به دگربری و ورود بی‌مقدمه به مباحثه، همانند «فوتبال برتر» نیاز ندارند. تن صداها و اجراهای صوتی نیز، نکته متفاوتی است که دیده می‌شود. تفاوت چهره و واکنش‌های حامد سلطانی با پژمان بازغی، با توجه به شباهت برنامه‌های شان، نمونه شاخصی در این زمینه است. البته نحوه اجرای رسالت بودری با نجم‌الدین شریعتی از جهت برنامه‌های محفل و حسینیه معلی قابل ارزیابی است که هر دو مسلط بر موضوع و صحنه، همراهی متناسبی با موضوع دارند، با این تفاوت که ناظران یا استادان حاضر در صحنه محفل، بسیار همراه‌ترند با مجری تا حسینیه معلی در فصل جاری، که نگاه مدیریت صحنه از نجم‌الدین شریعتی، به یکی از این استادان حاضر در برنامه، منتقل می‌شود. یکی از نکات خوبی که قابل اشاره است، خونسردی و تسلط بر وقایع ناگهانی در صحنه اجراست؛ به یاد آورید که یک بار در رژه تهران که استودیوی گفت‌وگوی ویژه خبری در حال لرزش بود و مجری بحث، با شناخت به موقع و وضعیت و تسلط بر اجرا، سوره زلزال را قرائت کرد و مورد دوم هنگامی بود که پخش اخبار ساعت ۲۱ از شبکه خبر هک شد و مجری با آرامش، زمان را مدیریت کرد تا صحنه به حالت عادی برگشت و واکنش خیلی خاصی نشان نداد، یا در نخستین روزهایی که در پیامد وقایع پاییز ۱۴۰۱، شخصیت‌های سیاسی در گفت‌وگوی ویژه خبری حاضر شدند و با مجری تلویزیون نیز به جدل برخاستند و مجری، صحنه را از دست نداد. اینها نمونه‌هایی از اجراهای امروزی است.

تلویزیون حالا سال‌هاست که از شکل سنتی خود فاصله گرفته و تعامل بیشتری را با مخاطب رقم زده‌است. بخشی از این به‌روز شدن و نو شدگی، بر دوش مجریانی بوده که تلاش کرده‌اند خط اتصال مخاطب با خود را نگه دارند. در عین حال اگر خوب به برنامه‌های چند سال گذشته نگاه کنیم، نو شدن چهره مجریان هم به‌وضوح دیده می‌شود. شاید پیش از این به‌واسطه کم بودن تعداد شبکه‌های تلویزیونی، چهره‌های محدودی را می‌دیدیم که بیشترشان سال‌ها بعد، به یک چهره ماندگار تبدیل شده‌بودند. کمی که گذشت و کانال‌های تلویزیونی بیشتر شدند، تعداد این خاطره‌سازان هم بیشتر شد. از همانجا، مسأله نو شدن در اجرا و تنوع در این حوزه هم به میان آمد. حالا اگر گشتی در کانال‌های تلویزیونی بزنید، این تنوع بیشتر از قبل به چشم می‌خورد اما قطعاً اجرای برنامه‌هایی با رویکردها و حوزه‌های مختلف، چالش‌های خود را دارد. جام جم به بهانه بررسی چالش‌های اجرا در برنامه‌های مختلف و تحولاتی که در سبک اجرا رخ داده یا برخی از مجریان تلویزیونی همچون هرمز شجاعی مهر، قاسم بی‌نیاز، مصطفی مصطفوی، علی ترابی، آرمان غفاریان و فاطمه رضاپور گفت‌وگو کرده‌است.

به گزارش جام جم، اجرای هر برنامه تلویزیونی، چالش خود را دارد. چه این برنامه در حوزه سلامت باشد، چه در حوزه ورزش و چه خانواده، تفاوتی ندارد؛ مهم اجرای درست آن برای مخاطبان هدف است اما چالش‌های اجرای این برنامه‌ها و نو شدن چهره و سبک مجریان چیست؟

دوست داریم برنامه‌های حوزه خانواده را اجرا کنیم



هرمز شجاعی مهر، مجری توانمندی است که چهره‌اش حالا برای بسیاری از مخاطبان آشناست؛ به خصوص آنهایی که پای ثابت سیمای خانواده هستند. او معتقد است که در نو شدن سبک‌های اجرا باید

مراقب رعایت ادب بود. شجاعی مهر که این روزها برنامه «خانه مهر» را در شبکه جهانی جام جم روی آنتن دارد، در گفت‌وگو با جام جم در خصوص نکاتی که همیشه در اجرا مدنظر دارد، می‌گوید: من معمولاً وقتی اجرا می‌کنم، خودم را در مقابل یک خانواده می‌بینم که با لباس منزل و خیلی راحت دورهم نشسته‌اند و در کمال احترام و عشق، در حال تماشای تلویزیون و اجرای من هستند. در واقع من برای آنها غریبه بودم و تلویزیون باعث شد که عضوی از آنها باشم. شرط اول اجرا، ادب و درست صحبت کردن است. این موارد خیلی مهم است چون شما وارد خانواده می‌شوید و تلویزیون این اجازه را به شما می‌دهد که وارد جمع خانوادگی آنها شوید. گام‌هایی وجود

دارد که می‌تواند ما را به این خانواده نزدیک‌تر کند. گاهی صمیمی‌تر و راحت‌تر صحبت می‌کنیم و گاهی با شوخی و طنز آن را جلو می‌بریم. نباید با لودگی و مسخره بازی کار کرد. وی ادامه می‌دهد: مجری باید به خاطر داشته باشد که در جمع خانواده حاضر است و آنها که گاهی ۲۵ سال ممکن است اختلاف سنی داشته باشند اجرای ما را می‌بینند. اینها جزو مسائلی است که باید بیاموزند و به نظرم در برخی موارد رعایت نمی‌شود. این تنها نکته‌ای است که در مورد برخی اجراها

می‌توانم بگویم، البته باید نوآوری داشته باشیم و در کنار نوع لباس و شکل اجرا، نوع صحبت کردن باید به‌روز شود اما چارچوب‌ها به نظرم باید حفظ شود.

شجاعی مهر درخصوص رسیدن به زبان ساده در اجرا عنوان می‌کند: به نظرم یکی از رازهای موفقیت من در همین بوده که نوع بیان را همان بیانی انتخاب کردم که با مردم صحبت می‌کنم اما مهم‌ترین نکته زبان برای اجرا، انتخاب جملاتی است که هم فاخر باشد و هم سرشار از معانی خوب.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا مجری باید لزوماً کارشناس باشد، می‌گوید: کارشناس جدا از مجری است اما باید حتماً به حوزه‌ای که اجرا می‌کند مسلط باشد. من یک تعریف از مجری سال‌ها قبل ارائه کردم و گفتم که مجری اقیانوسی به عمق ۱۰ سانت است. یعنی باید همه چیز را بداند اما اندک تا بتواند دانش ضروری در اجرا را داشته باشد اما نه این‌طور که بخواهد از کارشناس بیشتر بداند و با او بحث کند. همین قدر که بتواند به موضوع مسلط باشد

تا آن را دستمایه صحبت قرار دهد، کافی است. در عین حال، مطالعه برای مجری بسیار ضروری است. انگیزه لغات مجری باید کامل باشد. زمینه مطالعاتی من کتاب‌های شعر و روان‌شناسی است. اشعار ناب را از جوانی حفظ می‌کردم. به‌طور کلی من بیشتر دوست دارم برنامه‌های حوزه خانواده را اجرا کنم.

این مجری درخصوص انتقال تجربه به جوان‌ترها هم عنوان می‌کند: اولین کاری که برای مجری‌های جدید لازم است، دیدن دوره و کلاس فن بیان و گویندگی است. یک مجری خوب در کنار ظاهر و فن بیان زیبا و دانش، باید درک قوی هم داشته باشد. باید جامعه و مردم را بشناسد تا مردم هم او را بپذیرند.



شجاعی مهر:

اولین کاری که برای مجری‌های جدید لازم است، دیدن دوره و کلاس فن بیان و گویندگی است. یک مجری خوب در کنار ظاهر و فن بیان زیبا و دانش، باید درک قوی هم داشته باشد. باید جامعه و مردم را بشناسد تا مردم هم او را بپذیرند

یک اجرای سهل و ممتنع



اما اجرا در حوزه خانواده، شاید به ظاهر ساده به نظر برسد اما قطعاً در عمل این‌قدر ساده نیست. آنهایی که دستی بر اجرای این برنامه‌ها دارند معترف هستند که اجرا در چنین گونه‌هایی چه سختی‌هایی دارد.

قاسم بی‌نیاز مجری برنامه به خانه برمی‌گردیم است که دیگر به یک چهره شناخته شده برای مخاطبان این برنامه تبدیل شده‌است. او درباره الزامات اجرا و موفقیت در مدیوم تلویزیون به جام جم می‌گوید: این‌که مخاطب به ذات، دوست دارد صدای زیبا بشنود و بیان جذاب داشته باشد

و مجری و گوینده را مسلط به موضوع ببیند، یک مسأله طبیعی در همه جای دنیاست. اساس و استخوان بندی رسانه‌هایی مثل رادیو و تلویزیون این است که صدای جذاب و متفاوتی داشته باشد. اصل ماجرا این است. اما این‌طور نیست که استثنا نباشد و افرادی بدون این تخصص‌ها نتوانسته باشند موفق شوند. اما نکته‌ای که می‌خواهم بگویم این است که بیشتر از این‌که مخاطب مجذوب یک اجرای معمولی شود، دنبال یک صدای متفاوت و جذاب در کنار بیان فاخر است. اگر در شرایط فعلی و تعدد شبکه‌ها این موضوع را رعایت نکنیم، شاید در کوتاه مدت مسأله را حل کند اما در درازمدت این‌طور نیست. درست مثل زمانی که تصور می‌کردیم اگر برای اجرا سراغ بازیگرها برویم، مسأله حل می‌شود. به نظرم همه جای دنیا همین است که اگر گوینده در کنار سواد لازم، صدای جذاب و گوش نواز داشته باشد، مخاطب سمت آن می‌رود.

وی در خصوص چالش‌های اجرا در حوزه خانواده هم عنوان

«جام جم» در پرونده‌ای ویژه، چالش‌های

نوشتن پد

می‌کند: اجرا در برنامه‌هایی مثل به خانواده برمی‌گردیم، سهل اما ممتنع است. یعنی در ظاهر سنگین نیست اما وقتی وارد می‌شوی به دلیل ریزبینی و همراه شدن جمعی از اعضای خانواده به عنوان مخاطب، همه جزئیات اجرا زیر نظر می‌رود. چون خانواده‌های ایرانی، با اخلاق، مودب و دوستدار فرهنگ اصیل هستند، باعث می‌شود ملزم به رعایت همه این ملاحظات شویم. اما چالشی که با آن مواجه هستیم این است که آیا با روند فعلی می‌توانیم خانواده جوان امروزی را هم جذب کنیم؟ این مهم‌ترین چالش ماست که به نحوه اجرای مجری بازمی‌گردد؛ این‌که جوان و متفاوت باشد یا حتی آیت‌ها که باید مطابق با نیاز روز باشد. اینها همه مسائلی است که باید ببینیم چقدر به کار خانواده امروزی می‌آید. باید یک افکارسنجی از نیازهای جامعه امروز صورت گیرد تا بتوانیم تغییری در آیت‌ها و روش اجرا داشته باشیم.

بی‌نیاز در پاسخ به این پرسش که آیا لزوماً مجری باید کارشناس باشد، تصریح می‌کند: نیازی به کارشناس بودن مجری نیست. مجری در برنامه‌هایی مثل به خانه برمی‌گردیم، حلقه وصل است. باید قدری اطلاعات داشته باشد که بتواند بخش کارشناسی را مدیریت کند. نه این‌که خودش به عنوان یک کارشناس ظاهر شود، چون این مدل اجرا باعث پس زدن مخاطب می‌شود. در چنین برنامه‌هایی، پژویی و اظهار فضل جواب نمی‌دهد. باید خوب فضا را برای کارشناس آماده کنیم و خودمان را در لباس مخاطب قرار دهیم تا مطلب مورد نظر کوتاه و مختصر بیان شود. وی ادامه می‌دهد: مجری باید یک موهبت و ذوق داشته باشد که براساس آن و با تمرین، بتواند مجری موفق شود. یعنی بخشی از این‌که گوینده و مجری خوبی از آب در بیایی، ذاتی است. باید بر اساس مهمانانی



مکت

مجری
«تصویر زندگی»

شعله قهرمانی کارش را با رادیو پاسوج آغاز کرد اما از زمانی که وارد تلویزیون شد و اجرای برنامه‌های تلویزیونی را به عهده گرفت، به دلیل ویژگی‌هایی که در اجرا داشت، مورد توجه مخاطبان بسیاری

قرار گرفت و به یکی از چهره‌های ماندگار تلویزیون تبدیل شد. از مهم‌ترین برنامه‌هایی که او اجرا کرده می‌توان به برنامه «سیمای خانواده» اشاره کرد. مدتی هم برنامه «خانه مهر» شبکه جام جم را اجرا می‌کرد. جالب است بدانید که در سانه هوایمایی خبرنگاران در سال ۱۳۸۴ چون اکثر همکارانش را از دست داده بود وقتی مقابل دوربین رفت نتوانست جلوی اشک‌هایش را بگیرد و حسایی گریه کرد. به‌گفته خودش برای اولین بار هم بود که مقابل دوربین گریه می‌کرد. این مجری چند سالی است بازنشته شده اما هنوز هم خاطره اجراهایش و برنامه‌هایی که در آن حضور داشته در ذهن مخاطبان تلویزیون ماندگار است. این مجری را می‌توان یکی از چهره‌های قدیمی و ماندگار تلویزیون دانست که در اجرا سبک خاصی داشت.

رخ

خاطره‌بازی
به سبک صبح بخیر ایران

تاکنون چهره‌های بسیاری به تلویزیون آمده‌اند که توانسته‌اند برای مخاطبان خاطره‌سازی کنند. خاطره‌سازی برخی از این چهره‌ها با برنامه‌هایی بوده که در دهه‌های مختلف اجرا کرده‌اند. از جمله چهره‌هایی که مخاطبان به‌عنوان یک مجری

خاطره‌سازی می‌شناسند، محمدرحمان نظام‌اسلامی است که بیشتر مجری معروف «صبح بخیر ایران» بود. او از مجری‌های معروف دهه ۶۰ بود که سابقه مدیریت گروه ایران جامعه رادیو ایران و گزارشگری جنگی در کارهایش دیده می‌شود. او در دوران جنگ به‌عنوان خبرنگار اعزامی راهی جبهه شده بود که آسیب دید و بعد از درمان، دوباره راهی جبهه شد. نظام‌اسلامی تا آخر جنگ به‌عنوان خبرنگار حضور فعالی در جبهه داشت. با این حال، مخاطبان چهره او را به‌واسطه اجرا در برنامه صبح بخیر ایران می‌شناسند که همراهی‌اش با اقبال واحدی توانسته بود یک خاطره صبحگاهی ماندگار برای مخاطبان رقم بزند. نظام اسلامی در دوران کرونا، دگرگین بیماری و در بیمارستان بستری شد و پس از گذشت چند روز، در تاریخ ۲۶ مرداد ۱۴۰۰ شایعه فوتش فضای مجازی را پر کرد. با این حال بعد از چند ساعت خانواده‌اش صاحب‌و این خبر را تکذیب کردند.

چهره

مجری خاطره‌ساز

آنهایی که برنامه‌های کودک دهه ۶۰ و ۷۰ یادشان است، چهره گیتی خامنه را خوب به خاطر دارند که در قامت مجری در برنامه‌های کودک حضور داشت. او در سال‌های گذشته هم در برنامه‌هایی مثل «دست کی بالا» داشته است. گیتی خامنه به‌واسطه نوستالژی بودن صدا و تصویرش برای همه مخاطبان، رنگ و روی دیگری در این سال‌ها به تلویزیون داده‌است.



کودکاند راسخن کنبد